

11. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

5. Ünite (Sohbet ve Fıkra) Konu Anlatımı

SOHBET (MUSAHABE)

Herhangi bir konuyu okurla konuşmuş gibi samimi, rahat ve anlaşılır bir üslupla anlatan düşünce yazıdır.

Başlıca özellikleri şunlardır:

- ✓ Konu günlük hayattan seçilir.
- ✓ Her konuda yazılabilir.
- ✓ Uzun yazılar değildir.
- ✓ Anlaşılır ve sade bir dil kullanılır.
- ✓ Genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır; yazar bu tür yazılarını toplayarak kitap haline getirebilir.
- ✓ Okura doğrudan sorular sorulabilir.
- ✓ Deyim, atasözü, fıkra vb. yer alabilir.
- ✓ Konu öznel bir biçimde ele alınır, kanıtlanmaya çalışılmaz.

NOT: Ahmet Rasim - Ramazan Sohbetleri, Nurullah Ataç - Söyleşiler

FIKRA (KÖŞE YAZISI)

Gazete ve dergilerin belli köşelerinde yayımlanan kısa, gününbirlik fikir yazıdır.

Başlıca özellikleri şunlardır:

- ✓ Güncel konuları işler, kalıcılığı yoktur.
- ✓ Yazar kanıtlanma ve belgelendirme gereği duymaz.
- ✓ Öznel yazıdır.
- ✓ Konuşma diliyle yazılır, yalın ve sade bir üslup kullanılır.
- ✓ Fıkra yazarının zengin bir kültür ve bilgi birikimi olmalıdır.
- ✓ Fıkralar inandırıcı, etkileyici ve akıcı bir dille yazılır.

NOT 1: Fıkranın ilk örnekleri, gazetelerin çıktığı Tanzimat döneminde verilmiştir. Edebiyatımızda ilk tanınan fıkra yazarı "Ahmet Rasim"dir.

NOT 2: Ahmet Haşim - Bize Göre, Oktay Akbal - Geçmişin Kuşları

NOT 3: Latife, kıssa vb. adlarla anılan mizahi fıkra, düşünce yazısı olan fıkra ile karıştırılmamalıdır.

FIKRA, SOHBET VE DENEMENİN BENZERLİKLERİ VE FARKLILIKLARI

Her üç türün ortak noktaları şunlardır:

- ✓ Konu sınırlaması yoktur.
- ✓ Gazete çevresinde gelişen türlerdir.
- ✓ Düşünceye dayalı yazıdır.
- ✓ Kısa fakat etkili bir içeriğe ve üsluba sahip türlerdir.

SOHBET, FIKRA VE DENEMENİN FARKLARI

- ✓ Sohbet yazarı okurla konuşmuş gibi bir üslupla yazarken deneme yazarı kendisiyle konuşuyormuş gibi bir üslupla yazar.
- ✓ Sohbet konu derinlemesine irdelenmezken denemede derinlemesine irdelenir.
- ✓ Sohbet yazarı okuru konu üzerinde düşündürmeyi amaçlarken deneme yazarı okuru kendi düşüncesine çekmeye çalışmaz.
- ✓ Fıkralar gününbirlik yazılar olduğu için etkisi kısa sürerken sohbet ve deneme her zaman okunabilen türlerdir.
- ✓ Sohbet yazarı okura sorular sorar, fıkroda doğrudan seslenmez.

Bilgiler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

- 1 Sohbet yazılarında sadece edebi konular işlenir.
- 2 Fıkra yazılarında konu sınırlaması yoktur.
- 3 Fıkra yazılarının diğer adı makaledir.
- 4 Sohbet yazılarında konular derinlemesine irdelenmez.
- 5 Hem fıkra hem de sohbet yazıları gazete çevresinde gelişen türlerdir.
- 6 Sohbet ve deneme türü, fıkraya göre daha uzun süreli ve kalıcıdır.
- 7 Fıkra yazarının kamuoyunu yönlendirme gibi bir amacı yoktur.
- 8 Fıkra, sohbet ve deneme belirli bir olay çevresinde gelişen kurmaca metinlerdir.
- 9 Sohbet yazarı okurla konuşmuş gibi bir üslupla yazar.
- 10 Sohbet yazılarında konunun güncel olması şarttır.
- 11 Bilgi verme yönüyle makaleye benzeyen sohbet türü, söylenenleri kanıtlamaya ihtiyaç duymaması yönüyle makaleden ayrılır.
- 12 Sohbette deyimlerden, fıkralardan ve atasözlerinden yararlanılmaktadır.
- 13 Sohbet yazılarında süslü bir dil, fıkralarda ise sade bir dil tercih edilir.
- 14 Fıkra yazarı, siyasi konulara girmemeye özen gösterir.
- 15 Fıkra ve sohbet, kısa fakat etkili içeriğe sahip türlerdir.
- 16 Fıkralarda bilgi ve analizlere yer verilmez.
- 17 Sohbet, deneme ve fıkra türlerinde konu sınırlaması yoktur.
- 18 Fıkra yazıları, makalede olduğu gibi didaktik amaçlıdır.
- 19 Fıkra yazıları makaleye göre daha kısadır ve öznedir.
- 20 Sohbet yazıları fıkranın tersine olarak güncel konularla sınırlı değildir ve kamuoyunu yönlendirme amacı yoktur.

11. SINIF
Türk Dili ve
Edebiyatı

5. Ünite
(Sohbet ve Fıkra)
2. ETKİNLİK

Cümledeki noktalı yerlere uygun sözcük ve ifadeleri yazınız.

- 1 Fıkra ve sohbet çevresinde gelişen yazı türleridir.
- 2 Sohbet yazıları süsten uzak, bir dille yazılır.
- 3 Sohbet yazarı kişisel düşüncelerini anlattığı için bu tür bir anlatıma sahiptir.
- 4 Sohbet türünde soru cümlelerine sıkça rastlanır.
- 5 Diğer düşünce yazılarında olduğu gibi sohbet yazılarında da, ve bölümleri bulunur.
- 6'in Ramazan Sohbetleri,'ın Söyleşiler kitabı sohbet türünde yazılmıştır.
- 7 Ünlü fıkra yazarı, fıkralarını Geçmişin Kuşları adlı kitabında toplamıştır.
- 8 Fıkranın ilk örnekleri verilmiştir.
- 9 Fıkra yazıları kalıcı olmadığından yazılardır.
- 10 Fıkralar sanatsal değil metinlerdir.
- 11 Sohbet ve fıkroda ve bir dil kullanılır.
- 12 Sohbet yazılarında okurla samimi bir bağ kurmak için genellikle dili kullanılır.
- 13 Şevket Rado'nun adlı eseri sohbet türüne örnektir.
- 14 Fıkra yazılarının yakalaması zordur.
- 15 Ahmet Haşim ve Ahmet Rasim, Türk edebiyatında türündeki yazılarıyla öne çıkmaktadır.

Tanzimat Dönemi'nde	Oktay Akbal	öğretici	giriş	fıkra
Nurullah Ataç	gazete	sonuç	sade	sözde
günübirlik	anlaşılır	sade / yalın	Eşref Saat	öznel
Ahmet Rasim	kalıcılığı	1. çoğul şahıs		gelişme

11. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

5. Ünite (Sohbet ve Fıkra) TEST - 1

1. I. Kısa ve günübürlük yazılardır.
II. Açık ve anlaşılır bir dille yazılır.
III. Güncel konuları ele alır.
IV. Ortaya konan fikirlerin kanıtlanma zorunluluğu vardır.
V. Geniş kitlelere seslenir.

Yukarıdaki kaç numaralı bilgi, fıkra türüne ait değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdakilerden hangisi sohbet ve fıkra türünün ortak özelliklerinden birisi değildir?**

- A) Güncel olaylarla ilgilidir.
B) Gazete çevresinde gelişmiştir.
C) İçten bir üslupla yazılır.
D) Dil, anlaşılır ve sadedir.
E) Görüşlerin kanıtlanma zorunluluğu yoktur.

3. • Sohbet
• Deneme
• Fıkra
• Haber yazısı
• Mektup

Yukarıdaki yazın türlerinden kaç tanesi gazetenin ortaya çıkmasıyla gelişmiştir?

- A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

4. I. Gazete çevresinde gelişmiştir.
II. Nesnel bir anlatım vardır.
III. Öne sürülen görüşlerin kanıtlanma zorunluluğu vardır.
IV. Düşünce ağırlıklı metinlerdir.
V. Düşünsel bir planla yazılır.

Yukarıdaki kaç numaralı cümleler fıkra ile makalenin ortak özellikleridir?

- A) II ve V B) I, IV ve V C) I ve V
D) II, III ve IV E) IV ve V

5. **Aşağıdakilerden hangisi sohbet türü için söylenemez?**

- A) Düşünce ağırlıklı metinlerdendir.
B) Yazar, fikirlerine duygularını katabilir.
C) Kanıtlama çabası yoktur.
D) Hemen her konuda yazılabilir.
E) Ciddi ve ağırbaşlı bir dil kullanılır.

6.

ESER ADI	YAZAR ADI
Bize Göre	
Ramazan Sohbetleri	
Eşref Saat	
Söyleşiler	

Yukarıdaki tablo doğru bir şekilde doldurulursa hangi yazarın adı tabloda yer almaz?

- A) Ahmet Haşim
B) Ahmet Rasim
C) Cahit Sıtkı Tarancı
D) Şevket Rado
E) Nurullah Ataç

11. SINIF Türk Dili ve Edebiyatı

5. Ünite (Sohbet ve Fıkra) TEST - 1

7. Vay babam! Arnavut elmasına bakın! Kuru üzümle fındık size hasret çekiyor. Şamfistiği ağzımızın hasretinden parça parça olmuş yatıyor, narlar nar gibi kızarmış, ayıklayıp da kahve kaşığıyla karşısına geçtin mi sefasına doyulmaz, bilmem siz ne dersiniz? Bir içište, yiyište biten şeyleri ben sevmem. Mesela limonata, portakal dille gırtlak arasından akan bir selsebile benzer. Ballıbaba tatlısı üç lokmada biten simit, şimdilerde her akşam sofraya konuyor...

Bu metinle ilgili,

- Yazarın kendisiyle konuşuyormuş gibi bir üslubu vardır.
- Ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır.
- Sohbet türüne örnektir.

yargılarından hangisine varılabilir?

- A) I, II ve III B) II ve III C) Yalnız I
D) Yalnız III E) I ve III

8. Okumayı yerdim, kötüledim durdum. Ne yaparsınız? Kişi oğlu en sevdiği tutkularına bakıyorsunuz kıziveriyor. Onlardan geçtiği, onlardan kurtulduğu için mi? Hayır, onları ne türlü sevdiğini, onlarsız edemeyeceğini, elinden o tutkular alınırsa yaşamının kendisi için bir tadı, bir manası kalmayacağını biliyor da yine onları yermek, kötüleme isteğini duyuyor... Ben de okumayı böyle yerdikten sonra yine okumaya, bir kitaba dalmaya çalışacak değil miyim? Benim için kitaplardan başka bir gerçek mi var? Kötülüklerini bile yine kendilerinden öğrenmedim mi?

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Güncel bir konuyu işleyen köşe yazısıdır.
B) Soru - cevap cümlelerine yer verilmiştir.
C) Akıcı bir dille yazılmıştır.
D) Samimi bir anlatımı vardır.
E) Okurla konuşmuş gibi bir üslupla yazılmıştır.

9. Senelerden beri leylek görmüyordum. Hatta bu kanatlı yaz seyyahlarının son senelerde İstanbul'a az rağbetleri herkesin dikkatini çekmişti. Sonradan öğrendik ki Mısırlılar, bilmem ne sebepten dolayı bu saygı değer kuşları arsenikli yemlerle öldürüyorlarmış. Geçen gün sokakta, gölgeleri mor ve keskin yapan bir Afrika güneşi aydınlığında yürürken, birden damlar tarafından gelen bir leylek gagası takırtısıyla durdum. Senelerden beri hasret kaldığı dost sese kavuşan kulağım, âdeta mesut ağızların geniş tebessümüyle gerilmişti.

Bu parça, aşağıdaki yazın türlerinden hangisine aittir?

- A) Fıkra B) Sohbet C) Deneme
D) Makale E) Mektup

10. Taksim'de Kitap Fuarı'nın Konuk Yazar bölümünde kitap imzalarken böyle düşünceler geçiyordu içimde... Düşünceler bir çırpıda gelir, bir çırpıda gider. Pek çoğunu yakalamazsın bile; bir düş parçacığı gibidirler, kimi kez ancak fark edilir, ancak sezilirlir.

Bu parçanın ait olduğu metnin türü ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Düşünce ağırlıklıdır.
B) Farklı konular ele alınır.
C) Uzmanlık isteyen yazılardır.
D) Günöbirlik yazılardır.
E) Geniş kitlelere hitap eder.